

TOOLISTE

LAAN



Aprill 1936

9. aastakäik

E. Töolisühingute Keskliidu ja töölisnõukogude häälekandja

R. A. Liidu läkitus 1. maiks.

Pidades kinni maipüha, töö ja rahu rahvusvahelise demonstratsioonipäeva traditsioonilisest tähendusest,

kutsume üles kõiki töölisi võimsamalt kui kunagi varem kõvendama oma nõudmisi rahu ja ühiskonnakorra heaks, kus töö oleks see koht, mis talle kuulub.

Iialgi ei ole avaldunud kapitalismi majanduslikud ja poliitilised vastuolud nii teraval ja mõttetul kujul. Tehniline edu ja rikkuste kuhjumine tähendavad tänapäeval tööliste ja rahvaste suuremat viletsust ja teravamalt häda. Rohkem kui kunagi enne on ähvardatud iga maa sisemine rahu ja rahvaste rahulik kooselu.

Töölised! Suured ja ähvardavad ohud nõuavad, et teie kahekordistaksite oma pingustused ja tõmbaksite endaga kaasa linna ja maa laiad hulgad meie ühiskondlike ja majanduslike nõudmistele teostamise teel.

Et lõplikult kaotada maailmakriis, on vaja ühiskond alustest ümber ehitada, kapitalistlikud monopolid murda ja nende võimuseisund kõrvaldada. Nõudke sellepärast 40-tunnise töönädala kohest teostamist kui selle sotsiaalse ümberkujundamise esimest sammu!

Et lõplikult võita fašism ja temas peituvad sõjaähvardused, tahame meie armutult võidelda fašistlike diktatuuride vastu. Meie tahame kindlustada demokraatiat, vabadust ja töörahva õigusi, kõvendada maailma rahu veel tugevama ja mõjuvama üksmeele ja rahvusvahelise koostöö läbi. Juba praegu võib öelda, et reaktsioon, mis viimasel kolmel aastal reas mais on pinda juurde võitnud, taganeb. Aeglaselt ja kindlalt võidavad tagasi sitkemaks muutunud ja paremini organiseeritud demokraatia jõud kaotatud alasid. Igalpool on selge see, et fašistlike diktaatorite uemad sõjalised seiklused ja kallaletungid kavatsused olenevad nende endi kõigutatud prestiižist.

Vabaduse, rahu ja ühiskondliku õigluse jõud peavad võitma hiljutise maailmasõja-ähvarduse, mis on palju tõsisem kui kõik varem.

Meie võidame, kui meie tahame jätkata seda tööd, mis meid ühendab vappustamatus usus.

Edasi võitluses meie õiguste kaitseks, parema ja õiglasema ühiskonnakorra rajamiseks, vabaduse ja demokraatiat kindlustamiseks ja püsiva ning õiglasema rahu saavutamiseks!

Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu juhatus.

Meie liikumise tõus alles algab.

Miks jäi tulemata 30% palgatõus Balti puuvillavabrikus.

Uus palgavõitluste hooaeg on alanud. Mullusega võrreldes on ta kujunemas palju laiaulatuslikumaks. Ettevõtjatele lähedalseisev Saksa leht lööb juba hädakella (8. apr. numbris): „Töötüli tekstiiltööstuses on ainult algus, on tulemas suurem liikumine, mis toob (töösturite seisukohalt muudugi) ebameeldivaid tulemusi.“ („T. H.“ sõrendus ja vahemärkus.)

Ja „Päevaleht“ kirjutab (23. apr.): „tööliskonnas näib olevat süvenenud ka endisest suurem üksmeel ja kokkuhoid, mis tunduvalt tõstab töölisperet vastupanujõudu ning teeb talt küllalt tugeva sotsiaalpoliitiliseteguri... Üldisest asjakäigust nähtub, et palgaoludesuhtes viiakse läbi põhjalik revisjon. Ja see ei teostu ainult üksikute aladel, vaid haarab juba laiema raadiuse.“ („T. H.“ sõrendus.)

Nii hinnatakse olukorda nende poolt, kes on tööliikumise vastased või kõrvalseisjad. Möödas on need ajad, kus tööliste nõudmistele oli ainsaks vastuseks: võimatu, teostamatu, majandusele mitte jõukohane.

Siis puudus töölistel tugev organisatsioon, puudus jõud. Neid koheldi nagu tüütavaid armupalujaid. Nüüd aga kasvab lugupidamine tööliskonna vastu iga aastaga, võiks peaaegu ütelda — iga kuuga. Nagu kirjutab „Päevaleht“, „selle tagajärjel, et tööliskond pole enam lõhestatud olekus, ollakse nüüd sunnitud uurima ja kaaluma põhjalikult, missuguses ulatuses suudavad ettevõtted täita töötasude suurendamise nõudeid.“ Ja, varemalt, kui tööliste nõudmisi tagasi lükati, siis ei võetud vaevaks midagi „põhjalikult uurida ja kaaluda“.

Kuid on ikka veel palju tööd ees, enne kui tööliste seisukohti tunnustatakse ja respekteritakse täiel määral. Majandusminister ütles mäletatavasti, et töötülide lahendamise seadust on vaja „tööliste põhjendamatute nõud-

miste“ tagasilükkamiseks. Sellele vastavad töölised: nad pole nii teadmatud, et põhjendamatult midagi nõuda; ja kui tööliste soovid peaksid kaugemale minema, kui tööstuse olukord seda võimaldab, siis pole seda karta, et tööandjad ei suuda sarnastele nõudmistele vastu seista; nende jõud on liigagi tugev, ka ilma riikliku abita.

Üks punkt on töötülide lahendamise seaduses, mis lubas siiski hellitada tema suhtes teatud ootusi: komisjon võib kasutada otsusetegemisel eksperptide abi. Võis oodata, et need eksperdid pääsevad tööstuse saladustele ligi ja siis saab avalikkus teada, milline on tõeline tööstuse kandevõime. Balti puuvillavabriku ja Sindi kätiste töötüli puhul võetigi ekspertiis tarvitusele. Ja tulemused? Need pole teatavaks tehtud!

Nagu eelmisest „T. H.“ numbrist võis näha, näitasid Sindi ja Balti töölised ametlikkude statistiliste andmete najal, et tööstuse tootmisvõime suhteliselt tööliste arvule on tõusnud pooleteistkordselt! Ometi nõudsid Balti töölised kõigest 30% lisa. Saadi 10%, sedagi nii keerukalt liigitatud kujul, et küsida võib, mis sellest palgatõusust tegelikult järgi jääb.

Sellest nagu paistab, et ekspertiis tunnistas 30% tõusunõudmise liialdaks. Balti tööliisnõukogu teatas komisjonile, et ta ei saa enne nõustuda otsusega, kuni pole teatavaks tehtud ekspertiisi tulemus. Sellele pole vastust tulnud.

Nii visalt, nii raske vaevaga teostub paratamatuks saanud palkade tõstmine. Ikka veel püsib umbusk tööliste võitluse suhtes, ikka veel ei osata öieti hinnata tööliskonna tähtsust ja jõudu. Kuid pole viga. Meie liikumise tõus alles algab. Kui ta kestab sama hoopisalt üksmeelselt, kui ta püsib distsipliini ja vastutustunde alusel, siis murduvad kõik kunstlikud tõkked ja tööliste elutase, tööliste õigused ettevõtja suhtes muutuvad sama põhjalikult, nagu nad muutunud ametiühingute surve Lääne-Euroopa demokraatlikes riikides. 10%-iga siis asi ei piirdu!

Rng.

Keskliidu nõukogu koosolekult.

19. apr. peeti E. T. Keskliidu nõukogu korralist koosolekut, millest võttis osa 45 nõukogu liiget 35 ametiühingust ja Keskliidu juhatusest. Päevakorras oli:

1. Ülevaade E. T. Keskliidu tegevusest.
2. Keskliidu 1935. a. rahaline aruanne.
3. Keskliidu 1936. a. eelarve.
4. Organiseerimisküsimus.
5. Algatatud küsimused.

Koosoleku avab kell 10.20 Keskliidu esimees K. K i i m a n n, tervitades juhatuse nimel kokkutulnud nõukogu.

Juhatajaiks valitakse L. J o h a n s o n — Tallinnast ja A. P a n k — Tartust. Sekretärideks Keskliidu abisekretärid A. A b e n ja H. R o o g.

Ülevaade E. T. Keskliidu tegevusest.

Lühikese kokkuvõtliku ülevaate Keskliidu tegevusest esitab sekretär L. M e t s l a n g, märkides, et kohapealsetel koosolekutel ja konverentsidel on pidevalt antud ülevaateid Keskliidu tööst ja seepärast ametiühingud on võinud kontrollida ja jälgida Keskliidu tegevust. Kontakt Keskliidu juhatuse ja ametiühingute ning käitiste vahel ei ole olnud kunagi tihedam kui aruandeaastal.

Kõigi erakordsete olude ja raskuste peale vaatamata ametiühinguil ja nende keskkohal on olnud tegevuses edu. On suudetud säilitada ametiühingutele tegevusvabadus ja jääda vabale isetegevuslikule alusele. Kõik kallalatumid, mida on tehtud mitmest kohast korraga, on löödud tagasi. Kallalatumge tehakse veel praegugi, kuid ei ole kahtlust, et need ei anna neid tulemusi, mida mõned tumedahingelised „armeeta kindralid“ loodavad.

Keskliit on jäänud vabaametiühinguliseks organisatsiooniks ja ei ole seisnud ühegi poliitilise voolu või rühmituse teenistuses, nagu seda nõuab ka viimase kongressi otsus. Selle juurde jääme ka edaspidi.

Liikmete arv 10.000.

Organiseerimistöös on saanud suuri võite. On pandud rõhku suurtööstuse organiseerimisele. 1935. a. jooksul on tulnud juurde 2.200 uut liikmemaksumaksjat liiget. Keskliidu algusest peale on olnud liikmeskond järgmine:

| | | |
|-----------------|---|---------------|
| 1927. a. apr. | — | 3.165 liiget. |
| 1927. a. lõpul | — | 4.256 „ |
| 1930. a. | — | 5.275 „ |
| 1931. a. | — | 5.522 „ |
| 1932. a. | — | 6.129 „ |
| 1933. a. | — | 6.373*) „ |
| 1934. a. | — | 6.786 „ |
| 1935. a. | — | 7.200 „ |
| 1936. a. 19. 4. | — | ca. 10.200 „ |

Sellest nähtub, et 1935. a. jooksul tuli juurde üle 2.000 liikmemaksumaksja liikme, arvestatagu kuidas tahes. Käesoleva aasta organiseerimiskuu tõttu on tulnud juure ca. 3.000 uut liiget. Praegu on Keskliidul ca. 10.000 liiget. On kasvanud ka ametiühingute sissetulekud liikmemaksudest. Aasta lõpuks on meie organisatsioon vähemalt 15.000 liiget.

Edasi referent andis ülevaate palgavõitlustest, koostööst teiste organisatsioonidega, ametiühingulisest propagandast ja haridustööst, majandus- ja sotsiaalpoliitilistest nõudmistest, rahvusvahelistest suhteist jne.

Läbema aja ülesandeiks

märkis referent: 1) tõsta aasta lõpuks liikmete arv vähemalt 15.000 peale ja jätkata suurtööstuse organiseerimist, 2) panna rõhku tegelaste ettevalmistamisele, 3) kõvendada ametiühingute rahandust ja arendada välja toetuskasvade süsteem, 4) töötingimuste parandamiseks viia ellu kollektiivlepinguid, 5) propageerida majandus- ja sotsiaalpoliitilise programmi peanõudeid.

Keskliidu rahalise aruande 1935. a. kohta

kannab ette kassahoidja A. J õ e ä ä r.

| KULUD. | Tulude ja kulude aruanne 1935. a. | TULUD. | |
|--------------------------|-----------------------------------|--------------------|---------------------|
| Palgad | Kr. 2.578.— | Liikmemaksud | Kr. 759.02 |
| Organiseerimiskulud | „ 265.03 | Toetused | „ 5.506.10 |
| Ruumid | „ 815.43 | Ettenägemata tulud | „ 128.72 |
| Kantselei | „ 524.35 | Puudujääk | „ 2.220.66 |
| Trükitööd | „ 60.— | | |
| Sõidukulud | „ 234.— | | |
| Kongress ja väliskonver. | „ 944.10 | | |
| Mitmesugused | „ 59.75 | | |
| Ettenägemata kulud | „ 647.90 | | |
| „Tööliste Hääl“ | „ 1.696.69 | | |
| Erak. fondi kulud | „ 88.75 | | |
| Lõuna-Eesti organisaator | „ 700.50 | | |
| | Kr. 8.614.50 | | Kr. 8.614.50 |

*) 1933. ja 34. a. oli siia hulka arvatud ainult maksuõiendanud liikmed. töötud liikmed. 1935. a. kohta on arvestatud

Varanduse seis 31. deis. 1935. a.

AKTIVA.

PASSIVA

| | |
|--------------------------------|--------------|
| Kassa | Kr. 2.631.95 |
| Osamaks Tall. Tööl. Ühispangas | " 30.— |
| Deebitorid | " 1.055.08 |
| Kesknõukogu a-e | " 28.40 |
| Inventaar | " 1.059.95 |
| Kirjandus | " 1.094.24 |
| Jooksval arvel | " 266.75 |
| Üleminevad summad | " 47.— |
| Puudu jääk | " 2.220.66 |
| | Kr. 8.434.03 |

| | |
|-----------------|--------------|
| Tegevuskapital | Kr. 7.374.08 |
| Kustutuskapital | " 1.059.95 |
| | Kr. 8.434.03 |

Revisjonikomisjoni aruande esitab M. Unt, mille järgi Keskliidu kassaraamat, kassa tõendavad dokumendid ja aruanne ning bilanss on kooskõlas ja korras. Raamatuid on peetud korralikult. Ühtlasi juhtis komisjon tähelepanu mõningatele arvete tehnilistele küsimustele.

Peale läbirääkimisi, kus võeti peamiselt sõna ametiühinglase R. Jõulu ametiühingulise distsipliini rikkumise kohta, võeti vastu järgmised otsused:

1) Keskliidu 1935. a. rahaline aruanne kinnitada (poolt kõik, erap. 3).

2) E. T. Keskliidu nõukogu, ärakuulates tegevusaruannet, tunnustab, et asudes kindlalt ja vanumatult vabaametiühingulisel alusel, on Keskliitu kuuluvad ametiühingud ja nende Keskliit oma ülesandeid tööliste ja teenijate organiseerimise ja töötingimuste parandamise alal tunnustavate tagajärgedega täitnud. Nõukogu kiidab Keskliidu tegevuse heaks.

Ühtlasi mõistab nõukogu hukka kõik kallale tungid ja kahtlustused, mis Keskliidu ja ta tegelaste vastu ette võetud. Need kahtlus-

tused on sihilikud ja põhjendamatud. Nende kallale tungimiste ja kahtlustustega ei suudeta halvata vabaametiühingulist liikumist, mis jätkab järjest kasvava jõuga oma ülesannete täitmist. (Vastu võetud ühel häälel, üks erapooletu).

3) Kuna R. Jõulu, olles E. T. Keskliidu juhatuse liige, on korduvalt, isegi hoolimata E. T. Keskliidu juhatuse poolt temale tehtud hoiatustest, eitavalt ja halvaks panevalt suhtunud tööandja ja töövõtjate vahel sõlmitava kollektiivlepingusse, mille esitanud kutseühing, selle sõlmimiseks kutseühingu kaudu, on oma esinemistega aitanud tagasi liikata töövõtjate olukorda parandavaid ettepanekuid, seega on rängalt eksinud E. T. Keskliidu põhikirja ja ülesannete vastu, siis leiab E. T. Keskliidu nõukogu, et R. Jõulu ei võiks kuuluda Keskliidu juhatusse. (Vastu võetud rõhuga häälteenusega, vastuhääli 5, erapooletuid ei olnud).

E. T. Keskliidu 1936. a. eelarve

esitab kassahoidja A. Jõeäär.

KULUD.

| | |
|----------------------------|-------------|
| Palgad | Kr. 3.000.— |
| Sõidukulud | " 250.— |
| Organiseerimiskulud | " 500.— |
| Kantselei | " 500.— |
| Ruumid | " 800.— |
| Trükitööd | " 300.— |
| Väliskonverentsid | " 300.— |
| Liikmemaksud teistele org. | " 200.— |
| "Tööliste Hääl" | " 1.250.— |
| Lõuna-Eesti organisaator | " 600.— |
| Ettenäg. kulud | " 300.— |
| | Kr. 8.000.— |

TULUD.

| | |
|--------------|-------------|
| Liikmemaksud | Kr. 1.500.— |
| Trükitööd | " 200.— |
| Toetused | " 6300.— |
| | Kr. 8.000.— |

Peale läbirääkimisi võetakse eelarve vastu ühes lisandusega, et tarbekorral on juhatusel õigus summasid ühest punktist teise üle viia (poolt rõhuv enamus, vastu ei olnud ühtegi häält).

Organiseerimisküsimus.

Keskliidu instruktor J. Mihkelson peatub lähemate organiseerimisülesannete juures.

Sekretär L. Metslang annab ülevaate Tallinna Metallitöölise Ametiühisuse vabaametiühingulise liikumise põhimõtete vastu käivaist põhikirja eeskirjadest, mis on takistanud metallitöölise organiseerimist.

Läbirääkimistel rõhutatakse, et organiseerimistööd tuleb veelgi aktiveerida ja tõsta ka liikmemakse. Sõna võetakse ka metallitöölise põhikirja kohta. Enamik kõnelejaid leiab, et ühisus on toiminud ebaametiühinguliselt. Huvitaval kombel tekkis selles asjas „ühis-

front" B. Eilmanni ja R. Jõulu ning üksiku mõne tema sõbra vahel, kes asusid seisukohal, et „ametiühingule ei tohi teha liiga“.

Ruumipuudusel ilmub sekretär Metslangu ettekanne metallitöölise ühisuse kohta järgmises numbris.

Dõefi vastu järgmised ofsused :

1) Nõukogu kinnitab töölisvanemate 4. üleriikliku konverentsi resolutsioonid.

2) Keskliidu nõukogu koosolek peab tarvilikuks, et ametiühingud tõstaksid oma liikemakset.

3) Nõukogu leiab, et on tehtud kavakindlat ja viljakat vabaametiühingulist organiseerimistööd, mis on annud tagajärgi. Seda tööd tuleb jätkata veelgi suurema järjekindlusega ja intensiivsusega. (Poolt 26, vastu 1, erapooletuid ühtki).

4) Keskliidu nõukogu tunnustab, et tööliste keskel kavakindlat haridustöö tegemine tööliste haridusliidu kaudu on tarviline ja seda tööd tuleb intensiivselt jätkata.

5) Nõukogu leiab, et Tallinna Metallitöölise Ametiühisuse oma põhikirja eeskirjade muutmise ja riikunud vabaametiühingulise liikumise organisatsiooni põhimõtteid, takistades ja pidurdades seega metallitöölise organiseerimist.

Nõukogu teeb juhatajale ülesandeks metallitöölise organiseerimiseks vabaametiühingulise organisatsiooni alusel astuda kõik vajalikud sammud. (Poolt rõhuv enamus, vastu 1, erapool. 2).

R. Jõulu ettepanek, milles mõistab hukka Keskliidu juhtivad tegelased ja nende tegevuse, saab poolt 3 ja teised hääled kõik vastu.

Seega kiitis nõukogu rõhuva hääleteenamusega kõigis küsimustes heaks Keskliidu juhatajate tegevuse. Üksikutele urgitsetele ei olnud seal mingit pinda.

Sindi streikivatele tööliste saadefi järgmine ter- vitus:

Keskliidu nõukogu koosolek Tallinnas saadab Sindi streikivatele tööliste südamlikud tervitused, avaldades seltsimehelikku kaastunnet ja täielikku solidaarsust pingutavale töövõitlusele ja soovib ülesseatud nõudmistest teostumist.

Peale esimehe K. Kii m a n n i ja juhataja A. P a n k i lõpusõna lõpetatakse nõukogu koosolek, mis oli väga töörohke ja näitas, et meie ametiühinguline liikumine sammub kindlalt edasi.

Tööliskonna kutseoskuse küsimusi.

Mõned aastakümned tagasi valitses tööliskonnas tegelemise ja sotsiaalpoliitika keel üldine arvamus, et aastaastasse kasvab ühenduses tööstuse üldise arenguga ka tööliste arv. Sealjuures ei antud endale mitte aru sellest, et see kasvav tööliste arv ei jää samaseks ühtlaseks koguks nagu ta oli varem olnud, ega nähtud ette ka seda, et tööliskonna koostis oluliselt muutub. Nimelt varem aegadel, enne suure ratsionaliseerimise läbiviimist tööstuses, kasvas lihttöölise arv võrrtult kiiremini kui oskustöölise ja juhtivate ametnike arv. Tänapäeval, pärast ratsionaliseerimise teostamist, eriti aga ajavahemikul pärast maailmasõda, mil masinajõu tarvis on erakorraliselt suurenenud, selgub hoopis vastupidist. Kasvab suuresti oskustöölise ja juhtivate ametnike arv, kes masinate juures ja käitise üldises juhtimises täidavad vastutavaid ülesandeid, kuna lihttöölise arv kas püsib või isegi väheneb. Kõige selle tagajärjel on ametiühinguid kui ka tööliskonna asutisi ja ka seandlust hakanud tööliskonna kutseoskuse küsimused elavalt huvitama. Kutseoskuse küsimus ei evi aga mitte ainult tööstuses, vaid ka käsitööstuses võistluse suurenemisega suurt tähtsust.

Kõigepealt kutseoskuse küsimus on üldine rahvamajanduslik küsimus, küsimus sellest, kuidas toodangut korraldada nii, et tema tootlikkus oleks kõige suurem ja toote väärtus kõrgeim. On mõistetav, et seadusandlused

sellelt seisukohalt küsimust püüavad lahendada.

Tööliskonda ja selle asutisi aga huvitab kutseoskuse küsimus eeskätt kui sotsiaalpoliitiline küsimus. Tööliskond ja ametiühingud on huvitatud kutseoskuse ja selle saamise korraldamisest eeskätt selle tõttu, et kindlustada oskustöölisele oma kutsele vastavat tööd ja vastavat tasu oma oskusele. Tööliskond on huvitatud elavalt sellest, et mitteväljaõppinud tööliste või teisel alal väljaõppinud tööliste odav võistlus ei suruks alla paliku ja ei halvendaks üldisi töötingimusi. Lõppeks ametiühinguline liikumine on huvitatud ka sellest, et noored töölised võiksid tõeliselt oma kutset õppida ja ei oleks, nagu see pahasti sünnib, ettevõtja või vabrikandi hõlpsaks väljakurnamiseesemeks, ilma et tema õpetamisest suurt keegi hooliks.

Nagu eelnevast selgub, peab kutseoskuse küsimuse korraldamine lähtuma noortöölisest, nende kutsehariduse saamise korraldamisest. Sel juhul kogu küsimus laheneb vapustusetult ja areneb kindlas süsteemis, vastavate kavade kohaselt, ilma et keegi tarvitseks liialt selle all kammatada. Samuti on selge see, et noortöölisele kutse kindlustamiseta ei saa olla üldise korraldatud kutseharidust. Ametiühinguline liikumine ongi kõigil mail tähelepanu pööramud esijoonel kutseoskuse küsimuste lahendamisel noortöölisele kutsehariduse andmise kindlustamisele, korraldamisele ja sellega

ühenduses noortööliste kaitsesele üldse. Selle seisukoha tuum seisab selles, et kasvaks iseteadlik tööliiskond, kes mitte liigsete tööraukuste tõttu oma nooruses ei oleks tehtud edaspidiseks tuumaks ja üksikõikeks, vaid kes suudaks ja tahaks ametiühingulist liikumist kanda, kellele järelikult juba tema nooruses on olnud töökohas ja kutsehariduse saamisel ametiühingud kasuisaks.

Kutsehariduse andmisel tuntakse üldiselt kolme süsteemi.

Esimene ja see on olnud kõige varemalt tarvitusel, jätis kutseoskuse korraldamise ainuliselt ettevõtja või töösturi kätte. Selle süsteemi halbuseks oli asjaolu, et ühelt poolt noortööliste ettevalmistus sai puhtpraktiline, teiselt poolt aga polnud mingit kontrolli riikliku võimu poolt sotsiaalpoliitiliselt ja rahvamajanduslikult nii tähtsais küsimusis, nagu seda on kutsehariduse korraldamine.

Sellepärast on ka sellest süsteemist üldiselt loobutud. Kuid tarvitusele pole tulnud ka mitte teine süsteem, mida eriti pärast revolutsiooniaegu propageeriti. Selle süsteemi järgi olks noortöölistel kutsehariduse andmine läinud ainuliselt riiklike õppeasutiste kätte, kuna kutseharidusele praktiline ettevalmistamine oleks toimunud riiklikes käitisis. Mis puutub sellesse süsteemi, siis selle paheks osutub asjaolu, et ei täitunud lootused tööstuste riigistamise suhtes ja riigitööstused ei suudaks ette valmistada oskustöölisi eratööstustele. Sellepärast saaks see süsteem tulla tarvitusele alles pärast tööstuse üldist riigistamist.

Kolmas süsteem kujutab endast kahe süsteemi ühendust ja seda propageerivad ka ametiühingud teistes maades. Samadele seisukohtadele on asunud ka meie ametiühinguline liikumine. Selle süsteemi järgi kutseharidusele teoreetiline ettevalmistamine sünnib vastavais riiklikes õppeasutis, praktiline ettevalmistus aga erakäitises, kusjuures noortööliste kaitsese eravastavais seadusis erilisel korraldatud. Teoreetiliseks ettevalmistuseks on seega loodud erilised tööstuskoolid.

Samalt seisundilt lähtus ka Eesti seadusandlus, asudes tööliiskonna kutseoskuse küsimusi korraldama. Vastav Riigikogu poolt antud Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seadus, mida hiljem Riigivanema dekreediga muudetud ja täiendatud, seab just oma sihiks noortöölistele kutsehariduse saamise kindlustamise. Selleks on ette nähtud tööstus- ja majandusõpilaste koolid, kus peab toimuma õppinud tööliste kutse taotlejate teoreetiline ettevalmistus, kuna noortööliste praktiline ettevalmistus sünnib käitisis, mis meil arusaadavasti on ülekalduvalt erakäitised. Sealjuures nimetatud seadus näeb ette võrdlemisi üksikasjalikke määrusi nende tööstusõpilaste töö- ja õppetingimuste kindlustamiseks ja tööstusõpilaste üldiseks kaitseseks.

Nimetatud seadus on püüdnud normida ka juba väljaõppinud tööliste kutse küsimusi. Selle kohta käivad seaduse eeskirjad, kui üleminekuaja määrused ei evi aga seaduse seisukohalt mitte keskset tähendust, vaid seaduse pearõhk on just asetatud tööstusõpilasele.

Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seadus on meie tööliiskonna kutseoskuse küsimuste korraldamisel suur samm edasi, eriti on aga tervitatav selle seaduse siht kavakindlalt ja süsteemikalt tööstusõpilastele kindlustada nende kutsehariduse saamine ja töötingimused. Kahjuks selle seaduse tegelik rakendamine on kaugele emaldunud seaduse sihist.

Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seaduse elluviimisel on pearõhk sellelt seaduse peasihilt langenud seaduse üleminekuaja määruste võimalikult karmile kohaldamisele juba väljaõppinud tööliste suhtes. Selle asemel, et teostada neid suuri ülesandeid, mida seadus on asetanud tööstusõpilaste kutsehariduse andmisele, on hakatud vanemate tööliste seas sikk eraldama lammastest. Karmide ja üksikasjalike eeskirjadega, mis on äärmiselt vormilised ja sellisena täiesti eluvõõrad ja ebaõiglased, on tööoskusametid asunud selgitama küsimust, keda võiks pidada üksikjuhul oskustööliseks ja keda mitte. Kriteeriumiks nende asutiste tegevuses on tööoskusametite poolt nõutavate paberite küllaldane olemasolu. Selle tagajärjel ka tööoskusametite otsused tunduvad lihtsalt olemasolevate õppinud tööliste pigistamisena, kutseoskuse sisulisest selgitamisest üksikute tööliste juures on need ametid aga vähe huvitatud. Tõuse küsimus, milleks ja kellel on seda bürokraatismi vaja, ei vasta see seaduse sihile, ei ole sellest ka kutseoskuse arendamisel vähimatki kasu. Mitte aga ainult kohalike tööoskusametite tegeluses ei ole asetatud pearõhk sellele alale, vaid ka kutseoskuse nõukogu tegevuse pearõhk langeb seaduse kohaldamisele õppinud tööliste suhtes. Eelnevat väidet illustreerib kujukalt seegi asjaolu, et kutseoskuse nõukogu seletused käivad ülekalduvalt küsimuse kohta, missuguste paberite alusel toimetada õppinud töölisteks registreerimist.

Kõige eelneva tagajärjel on tööliiskonnas tekkinud seaduse rakendamise suhtes rida arusaamatusi ja pahameelt, kusjuures isegi püütakse seadust täiesti maha arvustada. Pahameel seaduse rakendamise suhtes suureneb ka veel selle tõttu, et kutseoskuseasutised on nähtavasti nagu tulnudki arvamusel, et nende tegevuse peaesmärgiks on tööliste pigistamine. See suund ei nähtu ainult tööoskusametite talitusviisist õppinud töölisteks registreerimisel ette pandavate paberite põhjal, vaid ka õppinud tööliste poolt ülesantud tunnistajate mitteusaldamisel, eksamikomisjonidesse mitte küllaldaselt ja ettevõtjatele vastaval määral töölisindajate vastuvõtmisel jne. Tööstusõpilaste kutsehariduse küsimustega, mida seaduse siht eeldaks, on töölisametid tegelema ebaloomulikult vähe.

Kutseoskuse küsimuste lahendamisel tööoskuseasutiste poolt tekkinud ebaloomulik ja soovimatu olukord on jõudnud sinnamaani, et ametiühingud on sunnitud vahele astuma normaalse olukorra jaluleseadmiseks. Selleks on osutunud vajalikuks üleriikliku tööoskusametite töölisindajate nõupidamise kokkukutsumine, mitte ainult nende tegevuse ühtlustamiseks, vaid ka seisukohtade vastuvõtmiseks, mille elluviimist tuleb nõuda.

Sellekohaselt tuleb tunnustada vajalikuks ja nõuda:

1) Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seaduse rakendamist selle seaduse sihi ja mõtte kohaselt tööstusõpilastele kutsehariduse võimaldamise kindlustamiseks ja lõpu tegemist tööskusasutiste poolt vanemate oskustööliste pigistamisele.

2) Tööskusasutiste tegewuse ümberkorraldamist nõnda, et nende asutiste tegewuse kõigil aladel töölisindajate seisukohad võiksid küllaldasel määral pääseda kehtima.

3) Tööskusasutiste tegelastele kutsehariduse põhimõtete küllaldast selgitamist.

Kõigile eelmevaile asjaoludele veel kord avalikult tähelepanu juhtides, vastavalt töölikonna üldisele soovile, tahame loota, et kutseoskuse küsimusi lahendav kõrgem asutis vajalikuks peab Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seaduse rakendajaid oma tegevuses juhtida selle seaduse tööliku sihi juurde, mis vastab ametiühingute ja kogu töölikonna soovidele ja kutseoskuse küsimuste korraldamisel on üldist tunnustamist leidnud. Töölikonna esindajad kutseoskusasutisis igatahes ühtlustavad oma tegevuse ses suunas.

J. R.

Organiseerimiskevade põlevkivi-tööstuses.

Kaevanduste ja õlitööstuste seni aastaid tardunud organiseerimise probleem on k. a. märtsikuust alates tõeliselt võtnud moodsa tööstusharulise ametiühingluse ilmet. Väikese Kohtla õlitööstuse Osakonna üldkoosoleku poolt püstitatud eesmärgi saavutamiseks — „Aasta lõpuks 1000 liiget!“ — on osakonna juhatus asunud kasutama kõiki võimalikke massilise selgitustöö vahendeid. „Tööliste Hääle“ levitamine majast-majasse, kodune selgitustöö ja massilised koosolekud — kõiki neid vahendeid on kasutatud töölikonna aktiveerimiseks.

Ainult teadmine, et nii, nagu värvataguste tööliste abil määratakse tööpalku, et samuti ametiühinguist eemal seisjate abil otsustatakse tõeliselt ametiühingute saatust, — see teadvus on põhjustanud organiseerimistöö tulipunkti juhtimise neisse paikadesse, kus isegi organiseerimata gruppide senised katsed valida töölisnõukogusid on ikka nurja aetud. Iseenesest organiseerimise kaevanduste rajoones on võrratult raskem kui linnades juba sellepärast, et tööliste korterid kohati on kuni 12 kilomeetrilise raadiusega töökohast eemal. Õnnelikumas seisukorras sellepoolest on muidugi vanemad tööstused, kus juba on jõudnud tekkida arvurikkamalt töölikolonniad. Erilise koha on omandanud pikas takistus-teahelas kuni viimase ajani kestnud vastastikuse usaldamatuse õhkkond. Pole kahtlust, et näiteks seda painajalikku sallimatust, mis kohtadel on valitsenud eesti ja vene rahvusest tööliste vahel, on kunstlikult tekitatud.

Võiks peaaegu öelda, et rohkem kui tegelik surve on töölisi nõrgestanud hirm surve eest. Nii võib üheks möödunud aastal Kiviõli ettevõtetud töölisnõukogu valimise nurjumise põhjuseks märkida kartust. Kardeti, et venelased on enamuses ja nende passiivseks jäämisel nii kui nii midagi välja ei tule. Et venelased tookord pealtvaatajaiks jäid — ka seegi pole imestusväärne, oli ju unustatud isegi kõige algelisem strateegia — vajadus kaasatõmmata kandidaatide hulka mõnigi venelane. Ja kõige selle juures oli laiemale hulga teadmatu tõeline arvuline vahekord; iga 5 venelase kohta 6 eestlast, sarnane oli tegelik proportsioon. Enamus kartis — vähemust! Aga valimistest osavõtnud vähemik — 217 inimest sellekordsest üldisest 662-lisest arvust — ei kartund mitte!

Rõõmustava uudisena võib aga nüüd kinnitada, et lahkkelide ajajärk näib olevat osalt möödumas. Just tegelik organiseerimistöö näitab, et venelasedki on tüdinenud teiste tola ja jooksupoisi osast. Rind-rinnas eestlastega on astunud Kaevandustööliste ühingusse; eriti on see maksev harituma osa kohta. Rahvusküsimus ei ole varsti enam kaevandustööliste probleemiks. Selle asemel aga vajab tõsisemat käsitamist „pilliraha teenijate“ vahekord tööliste palgatööliste ja ametiühinguga. See küsimus on iseenesest veelgi ulatuslikum ja seisab päevakorras eranditult kõigis põlevkivi tööstustes. Õnneks on nii, et selle probleemi lahendus ei oma erilist teravust kevade ja suve kuudel, ning läbiviies vahepeal

organiseerimistöö sel määral, et oleks sügiseks oma read koondanud palgatööliskond tervikuna, on võimalik siis nende „kõigeaga nõus“ töolistega rääkida otsekoheselt ning seada nad konkreetsete tingimuste ette.

On huvitav äramärkida neid tegureid, millega kuskil tööstuses lüüakse segamini tööliskonna isetegevus ja kõigutatakse töoliste ühistunnet. Nii oli seniajani **Kiviõlis** mäng petlike lubadustega, on vabriku palgaline preester ja haritud ning energilisemate töoliste rakendamine bensiini reklaamiks spordiklubi võistlusturneedega; **Küttejõus** on jällegi küllalt uskujaid, nagu oleks seal töolistel korter, küte ja valgustus tasuta tarvitada (nagu ei osataks seda arvestada palgatariide koostamisel) ja erilise tööandja usaldusmeeskonna moodustab seal veel osa töökoja koosseisust, kus on osatud leida head kõlapinda mitmesuguste vähemate soodustuste andmisega; **Goldfieldsi** käitises on suudetud töoliste iseteadvust lahendada põllupidajate abil (teenitakse sulastele palku!) ja peale selle on see käitis kujunenud pesaks voolule, mis jonnakalt peab peale kõige muu ka vabaametiühinguid oma poliitilise märtyürumi ja äparduste põhjuseks... **Kohtla-Järvel** ja **Kukrusel** on raskusi tekitav põllumeeste rohkus ning — tublide inimeste seotus mitmelaadse „seltskondliku tegevusega“. **Türsamäel** on olukorrad alles väljakujunemata. See loetelu on vajalik ainult selleks, et osata mõista massilise organiseerimistöö lahkuminevaid tulemusi eri käitistes.

On aga ikka veel ka sisemisi pidurdusi, mis tekkinud eriti K.-Järve osakonnas ja Kukruse iseseisvas ühingus ametiühingulise liikumise väärkäsitlusest ja ka pikemaajast isoleerumisest

ning kontakti puudumisest teiste käitistega. On kahjuks ikka veel piirdutud arvamistega, nagu peaks võtma ametiühingut kui mõnesuguse parteilise kuuluvuse kaasnähet, kui „matusekassat“ või ka kui tee- ja tantsuõhtute korraldajat. Veel k. a. jaanuari kuus esitati K.-Järvel kitsamas ringis ühe juhtiva tegelase poolt küsimus: mis küll võiks põhjustada hulkade voolu ametiühingusse? Siinkohal ehk piisab sellest, kui mainida, et seda küsimust käsitavad meie põhikirjad, programmid, ajakiri ja õpperaamatud. Töölised haaravad õige ja ajakohase selgituse juures need mõtted otse lennust ja samas ise tõstavad välja momenti olulisemad nõuded, millest juba koostubki konkreetprogramm. Praegu „asundamisel“ olevais käitistes on küllalt töölisi, keda vallutanud üks loosung: **organiseeruda!**

Teatakse hästi, et juba selles ühes sõnas peitub kõikide küsimuste lahenduse võti. Aga **järjest tõusevad ka konkreetsed nõuded: palkade tõstmisele, kadu seaduste ignoreerimisele!, inimlikku kohtlemist töolistele!, parem ventilatsioon ja lühem tööpäev õlivabrikuisse!, laiendada sotsiaalkindlustust j. n. e.**

Sealjuures oskavad suured hulgad väga hästi hinnata tänavu kevadel tekkinud momenti tööturul, mida illustreerib kujukalt allmaatöoliste põgenemine kaevandusest Kiviõlis, mille tõttu oldi sunnitud isegi õlivabrikut pikemaajasse remonti jätma. Samuti saab juba märgatavaks automaatne palkade lisandamine senthaaval, kuid ühes sellega on kasvamas ka arusaamine, et kõik sarnased „preemiad“ nõutakse hiljem, sügise tülles tööhindadest tagasi kümnekordselt, kui ei suudeta end kaitsta kollektiivlepingutega.

E. Plakk.

Töötülid.

Sindi palgatülid.

Teatavasti algasid Sindi Tekstiiltööstuse ühisuse ja A.-S. „Kreenbalti“ kirjukudumise käitise töölised juba möödunud aasta suvel palkade kõrgendamise nõuet. Töötüli algul streigiks ei arenenud, vaid tööinspektori seletuse järele oodati uut töötüli lahendamise seadust, mille maksmahakkamisel aga seletati

teedeministri poolt, et see töötüli ei kuulu töötülide lahendamise komisjoni. Sindi tööliskond tundis end petetuna tööinspektori omaajast seletusest. Peale töölisvanemate 4. üleriiklikku konverentsi, kus nõuti Sindi töötüli andmist komisjoni, anti teedeministri poolt nim. töötüli komisjoni. Peale mitmekordseid istungeid ja kohalesõitu Sinti ning vastavate ekspertide erapooletute uurimuste tulemuste ärakuula-

mist otsustas komisjon tõsta Sindi tekstiil-tööstuse Ühisuse ja A.-S. „Kreenbalti“ töölise palkasid 6—11,5% võrra, nii et 1) kõige väiksemad palgad tõuseksid vähemalt 11,5% võrra ja kõige suuremad vähemalt 6% võrra; 2) et kogu palga tõus teeks välja vähemalt 10% nende töölise bruttopalkade summast; 3) et üksikute kategooriate järgi kõrgendatud töö-tasu normid määratakse kindlaks vabriku juhatuse poolt, ära kuulates töölisnõukogu arvamist.

Kreenholm nõuab palkade tõstmist.

Kreenholmi töölisnõukogu esitas 20. apr. vabriku valitsusele palgatõstmise nõude. Kui töölise nõuetele vastu ei tulda, oleks 27. apr. alanud Kreenholmi üldstreik. Töölised nõuavad 25% palkade tõstmist nii tüki- kui ka päevatöölisele ja töönädala lühendamist 46 tun-nile, sest vahetuse murdmise tõttu saavad reede õhtul töölised kell ½10 vabaks ja pea-ivad olema tööl laupäeva hommikul kell 5. Kaugemal elavad töölised saavad kõigest 4—5 tundi magada. Töölised nõuavad, et vahetuse murdmine korraldatakse selliselt, et laupäeval töötatakse kella 5—11 ilma lõunavaheajata ja 2. vahetus kella 11—5-ni.

Tööinspektor O. V a h t r a sobituskatse ei annud tulemusi. Töoandja pakkus osale tüki-töölisele 5% ja teisele osale tüki- ja päeva-töölisele 7½% palgakõrgendust. Töölised andsid järele ja oleksid leppinud 18% palgakõrgendusega. Et kokkulepet ei saavutatud, anti töötüli komisjoni ja komisjon otsustas 23. aprillil peetud koosolekul sõita 2. mail täies koosseisus Kreenholmi töölise oludega ja elamis-tingimustega tutvuma.

Balti Puuvillavabriku töötüli.

Täpselt samasugused palgatõstmise normid kui Sindi kohta, kinnitati ka Balti Puuvilla-vabriku töölise nõudeasjus. Komisjonis töö-liste esindajad jäid eriarvamisele, kuid komisjoni enamuse otsusel võeti vastu eeltoodud ot-sused. Komisjoni otsused hakka-vad maksma 1. maist alates kuni 1. novembrini. Nii töölised kui ka töö-andjad kasutasid seaduses ettenähtud protesti esitamise õigust Balti Puuvillavabriku töötüli suhtes, kuid protestis jäeti arvesse võtmata ja komisjoni otsused kinnitati sotsiaalministri poolt. Sellega on neis suurkäitistes palgakü-simused kuueks kuuks seaduslikul teel sund-normidega korraldatud. Töölisele jääb ainult hoolitseda töölisnõukogu kaudu selle eest, et tegeliku töötabeli väljaarvestamise juures töö-liste huvid leiaksid väärikat kaitsmist.

Erilisel tuleb märkida seda, et ekspertiisi tulemused neis töötülikes jäeti avaldamata. Sellega ei tohi komisjoni otsust tõlgitseda nii, nagu oleks töölisele 30% palgatõstmise nõud-mine liialdatud. Töölised on kindlal arvami-sel, et nim. tööstused suudavad kanda palga-tõusu 30% võrra ja rohkemgi. Selline tule-mus saavutataks siis, kui palgavõitlusele an-taks vaba käik ja töölised on organiseeritud.

Töötüli „Rauaniidis“.

29. märtsil tegi „Rauaniidi“ kongrute pea-koosolek töölisnõukogule ülesandeks kuuluta-da välja streik kui vabriku valitsus kangrute poolt esitatud nõudmistele vastu ei peaks tu-leva. Olulisemad nõudmised olid: meister F. Bergmanni vallandamine, palgamiinimumi kindlaksmääramine kahe krooni peale päe-vas, tunnitasu masina parandamise aja eest, tükitöö tariifide väljaarvutamise vastavalt masina kiirusele ja muid vähema tähtsusega nõudmisi, mis sõltusid olulisematest.

Nõudmiste täliküsimuseks oli meistri val-landamise nõue, mis kerkis üles meistri eba-viisaka ja alandava käitumise tõttu töölise vastu. Nimetatud meister näiteks lubanud töölisel masina külge jalgupidi üles puua teis-tele hirmutamiseks, öelnud naistöölisele nõid ja nimetanud töölisi veel selliste sõnadega, mis trükimusta ei kannata. Koosolek toodi meistri kohta veel ette tema töötundmatust, mille all kangrud tükitöölisena kannatanud.

Majanduslikke nõudmisi motiveeriti eba-õiglaste töötasudega, ajal kui tekstiiltööstu-sed lõikavad suuri profiite kaitsetollide var-jul.

Töötüli lõppes aga oma algstaadiumis kok-kuleppega, mida sobitas töökaitseinspektor J. K o p p e l töölise ja vabriku valitsuse vahel. Meistri suhtes jäid töölised äraootavale seisukohale, kuna vabriku valitsus lubas meistrilt nõuda viisakat käitumist. Palga-miinumum viidi sisse, vastavalt töölise töö-vanusele. Masinaparandamise eest lubati maksa vastavalt palgamiinumile ja proovi-tööde tasu tõsteti 30% võrra. Kuna „Raua-niidi“ kangrud enamikus organiseeritud, mõ-jutas see ka samuti läbirääkimiste käiku.

Nagu hiljem selgunud, ei taha vabriku val-itsus sõlmitud kokkuleppest mitte täpselt kinni pidada, kuna ta katsub palgamiinimu-miga nivelleerida töölise palku, kes varem rohkem teenisid. Ka ei taheta enam artik-leid, millel tükitöö hind puudub, proovitöö-deks nimetada, vaid katsutakse teha juhus-like tööde korras. Ka ei taha meistrid pi-kale venitatud masinaparandamise aega töö-listele üles märkida, kartesest peremeeste ees. Eeltoodud asjaolusid arvesse võttes, on „Rauaniidi“ kangrud hakanud mõtlema selle üle, kas ei oleks tarviline töötüli uuesti al-gatada ja sõlmida kokkuleppe kollektiivlepingu näol.

18. aprillil tekkis töötüli apretereerimise osakonna ja vabriku valitsuse vahel, kuna vabriku valitsus meister F. Bergmanni soovi kohaselt asus töövahetust muutma, sundides osa töölisi töötama kella 14—20. Kuna sel-line töövahetus oli töölisele vastuvõetmatu ja varem juba muidki nõudmisi südamel pakit-ses, otsustati kuulutada välja streik endi nõudmiste rahuldamiseks. Nõuti töötasu tõst-mist 15% võrra, korraliku ventilatsiooni ehi-tamist ja töövahetuse endiseks jätmist.

Seegikord lahenes tüli töökaitseinspektori vaheltsobitusel oma algjärgus, kuna vabriku valitsus, arvestades üldstreigi võimalust, tuli puhtmajanduslikkudes nõudmistes täielikult

vastu, kusjuures töövahetuste asjus jõuti omavahelisele kokkuleppele.

„Rauaniidi“ töölisel saades aru, et ainult organiseeritult võidakse midagi saavutada, on asunud intensiivsele organiseerimisele, et tulevikus võida kaitsta endi majanduslikke huvisid.

Meremehed palgavõifluses.

Teatavasti möödunud sügisel meremeeste streik lõppes ajutise kokkuleppega, mille tähtaeg oli 1. mail 1936. a. Juba aegsasti astus Meremeeste Ühingu samme selleks, et juba enne lepingu tähtaja lõppu alustada läbirääkimisi laevaomanikega. Uue töötülide lahendamise seaduse kohaselt võeti kõikide laevade meeskondadelt kirjalikud volitused, mille põhjal ühingu juhatusel on õigus esineda täievolilise meremeeste esindajana eelolevas töötülis.

Ühingu juhatuse jätkates eelmisel aastal ülestõstetud kollektiivlepingu põhimõtet palga- ja tööolude korraldamisel, koostas üksikasjalise kollektiivlepingu kava, mis esitati laevaomanikele 18. aprillil s. a. Esitises paluti laevaomanike seisukohta 28. aprilliks 1936. a. Kui laevaomanikud meremeeste nõudele vastu ei tule, algavad meremehed 15. mail s. a. streiki.

Meremeeste töötüli alla kuulub umbes 1.500 meremeest. Meremeeste Ühingul oli aasta vahetusel üle 1000 liikme ja viimasel ajal on liikmete arv suurenenud järjekindlalt.

Vanema tööinspektori poolt tehti katset 22. aprillil sobitada kokkulepet, mis ebaõnnestus, laevaomanike esitajad ei tahtnud kuulda meremeeste poolt esitatud nõudeist ning ei hakanud neid sisuliselt kaalumagi. Lepituskatse ebaõnnestumisel läheb töötüli seisukohavõtmiseks sotsiaalministrile, kes arvatavasti määrab selle töötüli lahendamise komisjoni.

Millised olid siis meremeeste „pöörased“ nõuded, millele laevaomanikud ei pidanud võimalikuks tulla vastu? Ei midagi ennekuulmatut. Meremehed nõuavad kollektiivlepingut ja laevasööki. Kollektiivleping on osutunud seni kõige tarbekohasemaks mooduseks töö- ja palgaolude korraldamisel tööandjate ja töövõtjate vahel, kuid meie laevaomanikud ei taha sellest kuulda.

Meremeeste poolt esindatud kollektiivlepingus on üksikasjaliselt koostatud palgatablel, kus meremeeste palgad on jaotatud 4 liiki: kauge-, ligi-, ligisõit alla 300 br.-reg.-tonni laeval ja kohalik sõit. Tekimeeskonna palgad kaugesõidus on 35—90 kr. ligisõidus 30—80 kr., ligisõidus alla 300 br.-reg.-tonni laeval 25—70 kr. ja kohalikus sõidus 25—60 kr. Masinameeskonna palgad vastavatel liikidel 60—85 kr., 55—75, 50—60, 45—50 kroonini. Peale selle on kajutipersonali palk eraldi määratud.

Meremeeste suurimaks nõudeks on laevasööki. Eesti on ainuke mereriik, kus meremeestel söögiraha arvatakse palgast maha. Meremeste nõue on, et eeltoodud kuupalkade tabelile lisaks antakse laevaomanike poolt prii

söök kollektiivlepingus üksikasjaliselt määratud normide kohaselt. Edasi käsitleb kollektiivleping üksikasjaliselt ületunde ja tööaja küsimusi teki- ja masinameeskonnale. Lepingu järele on laevaomanikud kohustatud hoolitsema meremeeste eluruumide tervishooldlike olude eest ja palkama laevale ainult meremeeste kodus töötamise järjekorda registreeritud meremehi. Laevaomanikul on õigus valida 3 vastava kutsejärgu meremehe vahel ja kui Meremeeste Kodu ei suuda vastavat anda, on laevaomanikul õigus palgata meremeest väljastpoolt Meremeeste Kodu, kuid käesoleva kollektiivlepingu tingimustel. Lepingu rikkumise korral maksab laevaomanik Meremeeste Ühingu 250 kr. meremeeste õpperingide korraldamiseks.

Leping sõlmitakse ühe aasta peale tähtaega 1. mai 1937. a. Kui 1 kuu enne lepingu tähtaega seda üles ei öelda ühelt ega teiselt poolt, maksab leping automaatselt üks aasta edasi.

Kaevandustöölised saksa vagonettide vastu.

Riikliku põlevkivi kaevanduste töölistel on juba pikemat aega käimas „sõda“ saksa vagonettide vastu. Neid vagonette nimetatakse kaevandusmeeste keeles „hitleriteks“. Kaevandustöölised on saksa vagonettide vastu sellepärast, et need on rasked ja nende käsitamine käib töölistel üle jõu. Endised kerged vagonetid aga muutuvad kordkorralt tegevuseks kõlbmatuks ja lähemas tulevikus katsetatakse kaevanduse veerevat koosseisu täendada suuremaarvulise saksa vagonettide tellimisega. See teade on kaevandustöölise hulgas tekitanud suurt ärevust. Kaevandustöölised on neid küsimusi arutanud oma koosolekul ja viimasel ajal korjasid nii Kohtla-Järve kui ka Kukruse kaevanduste töölisnõukogud allkirju ühisele protestile, mis saadetakse riikliku põlevkivitööstuse juhatusele. Allkirju anti protestile üksmeelselt. Protestis põhjendatakse lähemalt, miks kaevandustöölised on vagonettide vastu: 1) uued saksa vagonetid on kallakteedel rasked käsitada, 2) vagonetid on nii rasked, et kui need teelt roopaist jooksevad välja, tuleb paar artelli mehi kutsuda kokku vagonetti tagasi tõstma, 3) vagonetn sobimatu rataste asendi tõttu on neid raske käsitada pöörangplaatidel, 4) vagonettide bruttokaal on 2.300 klg. põlevkiviga, mis on liig raske. Kui vagonett on täidetud peakiviga, siis on vagoneti kaal veelgi suurem. Vagoneti kaal tühjalt on 1 tonni või tuhat kilo. 5) Sellaste vagonettidega töötamine rikub seniste tähelepanekute järele kaevandustöölise tervist, 6) vanade vagonettide maht on 0,87 kuni 1,05 m. Kaevandustöölisele vastuvõetav ja jõukohane vagoneti tüüp oleks selline, mille maht on 850 klg kivi. Tervishoiu nõudele vastav vagoneti maht ei tohiks olla suurem kui 500 klg. kivi mahutus. Vagoneti bruttokaal ei tohiks tõusta üle 1,5 tonni.

Olukord on muutunud kaevandustöölisele niivõrd väljakannatamatuks, põlevkivitööstusele esitatud protest lõpeb otsese

streigi ähvardusega. Kui tööliste nõudeid vagonettide suhtes arvesse ei võeta põlevkivitööstuse juhatause poolt, siis ähvardavad töölised katkestada töö alates 4. maist. Töölistel pole jäänud muud teed kui streigiga oma tervise huvides astuda välja, kui 4. maiks läbirääkimiste kaudu ei saavutata kokkulepet. Põlevkivitööstuse direktor Raua esinemine viimasel läbirääkimistel töölisnõukogu liikmetega põhjustab oletuse, et nii hõlpsasti kokkulepet ei saavutata, sest direktori arvates töölised rikuvad oma tervise liigse katkestamise ja ahnitsemise tõttu. Tõde on aga, et töölised ei riku tervist liigse ahnitsemisega, vaid 2.300 klg. vagonette tõugates ja tõstes.

„Lorupi klaasivabriku töö- tüli.“

Enne kevadpühi alustasid Lorupi klaasivabriku abitöölised n. n. kandjad palganõudmise vabrikuvalitsuse vastu. Seda töötüli komisjoni ei antud, vaid töölistele anti streigivabadus. Kandjad alustasid streiki. Tööliste nõue oli 20 senti tunnis. Vabrikuvalitsus pakkus 17 senti tunnis. Endine palk oli 14 senti tunnis. Paaripäevalse streigi järele asusid kandjad tööle, nõustudes 17-sendilise tunnipalgaga. Kandjate nõudele lisaks tuli n. n. kirblategijate palganõudmine, mis anti töötülide lahendamise komisjoni. Komisjon otsustas palka tõsta järgmiste kategooriate järele: I kat. saaks tunnis 30 senti (palgatõus 5 senti t.), II kat. saaks 28 senti tunnis (tõus 3 s. t.) ja III kat. jääks endise palga juure s. o. 25 s. tunnis. Tööaja lühendamise nõuet 8 tunnilt 7,5 tunnile komisjon ei kinnitanud. Tööliste nõuded olid: I kat. 35, II kat. 30 s. ja III kat. 28 s. t. Komisjoni otsus tehti kolmeks kuuks, alates 1. maist s. a. Komisjoni otsuse kestvuse tähtaja lõpul tuleb kogu käitise tööliskonna palgatabel uuesti korraldamisele.

Palgakõrgendamise nõudega esinesid veel hiljem karastajad, segutegijad ja küttjad, kuid nende nõuet ei võtnud komisjon arvesse. Lorupi klaasitöölise palgavõitlus näitab kujukalt, kuidas ei tuleks palgavõitlust pidada. Töölised oleks saavutanud paremaid tulemusi, kui nad oleks esinenud ühtlaselt ja korraga oma nõuetega ja ähvardanud ühise tööseisakuga. Käesoleval juhul aga esines üks väike grupp teise järele palgakõrgendamise nõudega erisugustel aegadel. Vabrikuvalitsusel oli selle tõttu kergem üht gruppi

teise järele lüüa ja töölised olid sunnitud lepima ainult osaliste tulemustega.

Lorupi vabriku möödunud töötüli peaks näitama kõige selgemalt töölistele, et organiseerimatutena ei suudeta tärbekohaselt oma huviseid kaitsta. Kõik abitöölised ja eelpuhujad peaks kuuluma samuti oma ametiühingu ümber nagu õppinud puhujadki. Klaasitöölise ametiühinguks on Keemia- ja Paberitöölise Ametiühing, kuhu peaks kuuluma iga sellel kutsealal töötav tööline.

„Päevaleht“ töölise palkadest.

„Päevaleht“ nr. 109, 23. apr. k. a. kirjutab toimetaja Jaan Taklaja artiklis „Majanduslikke päevamärkeid“ töölise töötasude parandamisest järgmist:

Eelmisel aastal oli meil rohkesti palkade suurendamise nõudmisi. Enamalt jaolt saavutati kokkulepped ning kestvaid streike ja tööseisakuid oli võrdlemisi vähe. Nüüd on aga streik laienemas tekstiiltööstuses. Tööseisaku tekstiiltööstuses on põhjendanud palkade tõstmise nõudlus ning kokkulepete saavutamist raskendab näiteks Sindis veel presitiizi küsimus: töölised nõuavad streigimurdjate vallandamist.

Palkade tõstmise nõudmiseks tekstiiltööstusele andsid tugeva aluspõhja tehtud uurimused, millest selgub, et selle tööstusharu tasuvus on olnud rahuldav, kuid töölise tasu ning teenistus siiski võrdlemisi madal.

Teiseks on töölisi julgustanud oma teenistustasude nõudmisele asumast need seaduseelnõude projektid sotsiaalse olukorra parandamiseks, millest oli korduvalt kõnet möödunud aastal, kuid mille seadusteks saamine on laialdaste eeltööde tegemise tõttu siiski viibinud.

Kolmandaks näib tööliskonnas olevat süvenenud ka endisest suurem üksmeel ja kokkuvõtte, mis tunduvalt tõstab töölispere vastupanu jõudu ning teeb tast küllalt tugeva sotsiaalpoliitilise teguri.

Ning selle tagajärjel, et tööliskond pole enam lõhestatud olekus, ollaksegi nüüd sunnitud uurima ja kaaluma põhjalikult, missuguses ulatuses suudavad ettevõtted täita töötasude suurendamise nõudeid. Üldisest asjakäigust nähtub, et palgaolude suhtes viiakse läbi põhjalik revisjon. Ja see ei teostu ainult üksikutel aladel, vaid haarab juba laiemat raadiust.

Sindi streik.

A. s. „Kreenbalti“ Sindi kirjukudumise käitise töölised alustasid 18. märtsil streiki, nõudes ülekohtuselt vallandatud töölise Tarlap'i tagasivõtmist samale töökohale ja kahe välismaalase, poola kodakondsusse kuuluva saksa rahvusest meistri Borsti ja Maertini vallandamist.

Kuna valitsus sellele töötüli vahele ei seganud, jäi kogu konflikt poolte vaheliseks asjaks. Vabriku valitsus algul töölise nõu-

deile kuidagi vastu ei tulnud. Hiljem lubati ainult näilisel mõningais asjus, nagu meistrile korrale kutsumises ja Tarlap'i teisele töökohale paigutamises, tulla vastu, kuid siis oli asjade käik võtnud juba teise pöörde.

Töölise esinemine oli haruldasel üksmeelne. Kõik teised käitised ja ametiühingud, nii Tallinnas kui ka provintsis sümpatiseerisid Sindi töölise võitlusele. Ametiühingud ja töölisnõukogud annetasid Sindi streikivate töö-

liste toetuseks lühikese aja jooksul ümmarguselt 2000 krooni, millest jätkus streikijate toetuseks.

Streigimurdjana esinesid ainult kümme töolist, kes äärmiselt saamatutena ja mittevastavate tööjõududena oleks tulnud tulevikus vallandamisele, kuid nüüd jäeti nad käitisse streikijate ühist rinnet lõhkuma, mis kõigile katseile vaatamata, ei õnnestunud.

Sindi töölised näitasid meie oludes haruldast pikaajalist streigis äärmist korda ja distsipliini. Hommikul mindi vabrikusse, istuti masinate taha ja tööd ei tehtud. Ainult 10 streigimurdjat töötasid. Üks neist teenis kahe nädala jooksul kõigest 84 senti. On otse ime, et sellises olukorras ei tulnud ette vahejuhtumeid, mis oleksid arenenud kokkupõrgeteni. Streigimurdjate poolt püüti mõnigi kord provotseerida streikijatega teravusi, kuid ikka suutis tööliskoostöö õigel ajal hoida ära tekkiva konflikti.

Vahepeal aga hakkasid streigi tõttu ka politseivõimud, sellekohase tööinspektsiooni ettekande põhjal, asja vastu huvi tundma ja poliitiline politsei korraldas kohal paaripäevase juurdluse. Selle tulemusena selgus, et nim. välismaalased meistrid on tarvitanud eriti naistööliste kohta väga haavavaid väljendeid ja teinud sündmatuid ettepanekuid. Nende välismaalaste ülbus ei piirdunud ainult sellega, vaid nimetatud saksad olid ka Eesti riigi kohta tarvitanud halvustavaid väljendeid.

Juurdluse tulemusena saadeti nimetatud välismaalased sisekaitse ülema K. Eenpalu otsusel 7 päeva jooksul Eesti piiridest välja. Loomulikult, et siis vabrikuvallitsus oli „tahe“ tööliste vastu tulla. Kokkulepet aga siiski ei saavutatud, sest töölised nõudsid järjekindlalt streigimurdjate vallandamist ja tasu maksmist streigipäevade eest. Vabriku vallitsus neile nõudeile vastu ei tulnud. Vabrikuvallitsus lubas streigipäevade fasunõude kompenseerimiseks maksta 1500 krooni mingile tööliskasulikule organisatsioonile, kuid streigimurdjate küsimuses järele ei antud.

Lõpuks läbirääkimiste teel jõuti nii kaugele, et vallandamise asemel nõuti streikijate ümberpaigutamist „Kreenbalti“ kirjukudumise käitistest Sindi tekstiilkäitisse vähemalt paariks nädalaks. Kuna vabrikuvallitsus ka neile uutele ettepanekutele ei reageerinud, otsustas Sindi Tekstiilvabrikute tööliskond 21. aprillil alustada „Kreenbalti“ toetuseks üldstreiki.

Streigi hääletus korraldati samal päeval jaoskondade kaupa. Kõik töölised hääletasid üldstreigi poolt, ainult mõni üksik tööline hääletas vastu. Vabrikuvallitsus esines oma viimase trumbiga — lubas kõik „Kreenbalti“ kirjukudumise töölised vallandada. See lisas

ainult õli tulle. 4. jsk. tööinspektor Veidenbaum'i lepituskatse enne üldstreiki ebaõnnestus. Kohalikud direktorid olid viimastel läbirääkimistel streigimurdjate ümberpaigutamise poolt, kuid Tallinna peakontoris oldi sellise järeleandmise vastu.

Üldstreik puhkes neljapäeva hommikul kell 6. Nüüd oli tööliste nõudeiks peale streigimurdjate ümberpaigutamise veel see, et kõik „Kreenbalti“ vallandatud töölised võetakse tagasi. Tööliste üldstreik oli haruldaselt üksmeelne. „Kreenbalti“ töölisi enam käitisse ei lastud ja neile lubati lõpuarve maksa välja. Sindi tekstiilkäitise töölised olid lõunani vabrikus, kuid siis tegi prefekt korralduse ka nende lahkumiseks vabrikust. Streigimurdjaid olid sunnitud masinate seisma jäädes vabrikust lahkuma. Töötasid ainult jõujaama j. t. hädaliste sisseseadete töölised tööliskoostöö loal. Paratamatult tarvilike n. n. kaitsetööde tegemine on lubatud streigi ajal.

Streikijate koosolek otsustas saata Tallinna sotsiaalministri juure neljaliikmelise delegatsiooni olukorda selgitama. Peale sotsiaalministri juures käiku oli delegatsioonil läbirääkimine peakontoriga, kus tööandjad hakkasid järele andma ja lubasid kõigepealt paigutada ümber streigimurdjate juhi Vinter'i ja teda hiljem vallandada. Sellega nõustusid tööliste esindajad. Kõik streikijad võetakse tööle tagasi. Reedel, 24. aprilli õhtul, peeti streikijate üldkoosolek, kus võeti teatavaks vabrikuvallitsuse järeleandmine ja otsustati alustada uuesti tööd.

Möödunud Sindi streik oli suuremaid ja pikaajalisemaid peale omaaegset trükiköötöliste streiki. See streik näitas kõige kujukamalt, mida tööliskond võib saavutada ametiühingulise organiseerimisega. Streiki juhiti distsiplineeritult. Toetuse eest hoolitsesid ametiühingud koos tööliskoostöödega Keskliidu juhtimisel. Streikijaid suudeti varustada tarvilike summadega. Tulemusena saavutati: 1) Ülekoostöölise vallandatud tööline Tarlap võeti tagasi samapalgalisele kohale, 2) välismaalased meistrid olid sunnitud lahkuma, 3) streigimurdjate juht paigutatakse ümber ja hiljem vallandatakse, 4) „Kreenbalti“ trustile on antud hea õppetund, et ametiühinguliselt organiseeritud tööliskonnaga mängida pole kerge. Tööliste andis üle viie nädala kestnud streik enam sitkust ja energiat organiseerimistöök, kui mingi teine ametiühinguline selgitustöö viis. Eesti tööliskond on sellega näidanud oma solitaariteedi tugevust ja see olgu edaspidi hoiatuseks tööandjatele.

Koosolekute korraldamisest.

J. Miiskelson.

Ametiühingute poolt korraldatavad koosolekud on mitmesugused. Ühed on avalikud selgitus- või organiseerimiskoosolekud, kuhu

sissepääs on kõigile vaba, kuna teised on poolkinnised või täiesti kinnised koosolekud ainult oma liigetele ja kutsutud võõrastele. Peale

selle moodustavad iseliigi ametiühingu orga-
nite koosolekud: juhatause, nõukogu ja kong-
ress, komisjonid, ringid, toimkonnad.

Ükskõik, milline koosolek ka korraldatakse,
igakord

peab koosolek tehtama õigeaegselt teatavaks

neile isikuile, kes sellest peavad võtma osa.
Kuidas seda tehakse? Isiklike kutsete, aja-
lehe ja müürikuulutustega.

Igaks koosolekuks peab olema koostatud
päevakord, et koosolekule minejal oleks selgus
arutusele tulevast küsimusest. Iga päevakorra
punkti kohta olgu nähtud ette küsimuste alus-
tajad või aruandjad, kes valmistuvad aegsasti
ette, et anda teatud küsimusest

kokkuvõtlik ja selgitav ülevaade,

millele võivad järgneda läbirääkimised või ot-
sus. Ettekannetele või aruannetele peab olema
koostatud juba aegsasti ettepanek otsuseks,
kui asja sisu ja käik üldse nõuab otsusetege-
mist, mitte teadmiseks võtmist. Ettepanekud
ja resolutsioonid tulevad hoolsasti koostada,
et hiljem poleks suuri kobamisi ning ajaviit-
misi, kus terve koosolek hakkab otsima sobi-
vat redaktsiooni otsusele või resolutsioonile.

Koosolekute juhutamise tehnilise osa kohta
vaata Eestimaa Töölisühingute Keskliidu
kongresside ja üldkoosolekute kokkukord.

Koosoleku õnnestumiseks on oluline,

kes seda juhatab ja protokollib.

Mõlemad peavad olema oma asjas vilunud isik-
ud. Koosoleku protokollija peab olema kirja-
oskaja inimene, kes on suuteline lühidalt ja
kokkuvõtlikult märkima koosolekul ettekantud
mõtteid ja vastuvõetud otsuseid.

Koosoleku juhataja

ülesanne on väga vastutusrikas. Juhataja
peab olema äärmiselt

õiglane, erapooletu ja tasakaalukas isik,
kes tunneb koosoleku korda, mõtleb ja otsus-
tab ning talitab kiirelt mitmesugustes päeva-
korra punktides või ettepanekutes ja oskab
vormuleerida ettepanekuid. Ta peab olema
erapooletu se mõttes, et ei sümpatiseeri ühe
või teise vooluga koosolekul, ei astu ise vaid-
lustesse teisiti mõtlejatega, võtab ainult lühid-
alt ja selgitavalt sõna ettepanekute, põhi-
kirja või kokkukorra jne. selgitamiseks või äär-
misel juhul, kui siiski juhataja tahab vaidlu-
sest osa võtta, peab ta juhutamise seks mo-
mendiks andma üle teisele juhatajale.

Igasugustel koosolekutel valitsegu kord ja
rahu, sõna võetagu kindlas järjekorras ning
kainelt kaaludes.

Eeltoodud üldised nõuded maksavad iga-
suguste koosolekute kohta, samuti üldjuhised
diskussiooniks, ükskõik millisel koosolekul või
millise aine üle diskussioon tekib.

Vaidlejail peab olema tõeline tahe ainet kainelt ja põhjalikult käsitada,

hoiduda asja juures, loogiliselt mõelda ja kül-
laldane ettevalmistus. Vastuvaidlejast tuleb
püüda saada aru ja mitte ainult jonnist pärast
vaideld, hoiduda loogilisest vigadest ja mitte
ratsutada ühe mõttehobuse seljas elulõpuni.
Vaidlusist osavõtja peab hoolega kuulama,
märkima kiirelt need mõtted üles, millele tahe-
takse vaidelda vastu. Tarbekohane on jätta
selleaoliste märkmete vahele küllaldaselt ruu-
mi, et omi mõtteid ja seisukohti võiks kirju-
tada vahele. Siis on mõtted ja vastuvaidlus
kindlas järjekorras ega aeta üht asja teise-
ga segi. Vaidlusis tuleb kasutada niisugust me-
toodi, et alatakse nõrgemast väitest, öeldes eel-
kõnelejale isegi komplimente ja

minnakse siis järk-järgult kaaluvama- tele argumentidele

ja öeldakse loogilise järeldusena oma lõpp-
seisukoht või väide. Ümberpöörduvalt on aga
hoopis raskem talitada, s. o. esitada kohe alul
väide ja siis hakata alles tooma põhjendusi
selle tõestuseks. Näiteks, kui väieldakse küsi-
muse üle — kas töölistmaja ehitada puust või
kivist, siis on sel vaidlejal suurem edu, kes
algab peale krundi küsimusega, ehitusmater-
jali hinna, tervishoiu, soojuse, niiskuse jne.
argumentidega jõuab lõpptulemusele, et on
vaja ehitada puumaja. Kui see vaidleja oleks
alul öelnud, et mina pooldan puumaja ehitam-
ist, ja siis hakanud otsima tõendusi — poleks
tal olnud sellast edu.

Koosolekute eriliikidest puudutame pike-
malt ainult ühingu üldkoosolekut. Avaliku
koosoleku kohta maksavad kõik eeltoodud nõu-
ded. Avaliku koosoleku juhatajat pole tarbe-
kohane koosolekul valida, sest ühingu on koos-
oleku kokkukutsuja ja selle eest vastutav, see-
pärast on tavaliselt nii, et koosoleku juhata-
jaks määratakse mõni juhatause või ühingu
liige, kes on eriliselt vastutav korra eest ja kes
võib korrariikujaid lasta koosolekult tavali-
selt kolmekordse hoiatuse järele kõrvaldada.
Samuti võib nimetada sellaste avalike koos-
olekute protokollijad. Ühingu kõnekoosolekul,
diskussiooniõhtuil jne. võib juhatajat valida
või samuti juhatause või korraldava toimkonna
poolt määrata.

Vaidluskoosolekute

kohta olgu märgitud üldiselt, et kõik teemad
ei kõlba diskussiooniks. Näit. korraldada suu-
rem koosolek teemal „Kas jumalat on või ei
ole?“ Sellane koosolek osutub viljatuks. Dis-
kussiooni aine peab olema loogiliselt põhjen-
datav ja teataval määral piiritletud. Diskus-
siooni juhtimisest ripub palju.

Diskussiooni üldiseks eduks on vajaline:
sissejuhatav kõne peab olema lühike, selge,
ja kokkuvõtlik.

Ringvaade.

Tekstiiltöölise kongress tuleb kokku.

Eesti Tekstiiltöölise ühingu ajutine juha-
tus otsustas pidada I ülemaalse esinduskogu
(või kongressi) koosoleku 17. mail Tallinnas.

Senini on ühingul kolm osakonda: Tallin-
nas, Sindis ja Narvas. Kokku umbes 2.200
liikmega, kelle hulgest valitakse umbes
130 saadikut esinduskokku. Lähemal ajal asu-
tatakse osakonnad Tartu ja Pärnu.

Esinduskogu päevakorras on rida põhja-

paneva tähtsusega küsimusi, nagu ühtlase liikmemaksu süsteemi sisseadmimine, töövõitluste kodukorra ja kassa kodukorra vastuvõtmine, samuti töötaoleku toetuskassa asutamine jne., mistõttu esimese kongressi töö kujuneb väga ulatuslikuks.

Tekstiiltöölise esimesele ülemaalsele kongressile tulevad loodetavasti külla Rahvusvahelise Kutsesekretariaadi ja naabermaade (Soome, Rootsi, Norra, Daani (tekstiiltöölise liitude esindajad, A. J.

Tallinna tekstiiltöölise peakoosolek.

Eesti Tekstiiltöölise Ühingu Tallina osakonna peakoosolek peeti 22. märtsil s. a. ühingu ruumes Rataskaevu 9—1. Koosolekut juhatasid osakonna esimehed O. Raudsepp ja H. Roog. Koosoleku alul otsustati saata teavitust Sindi streikijale.

Möödunud aasta tegevusaruande esitas H. Roog. Osakonna liikmete arv on tõusnud 1935. a. jooksul 153 liikme pealt 323 liikme peale. Seega tõus 100%. Viimasel 3 kuul on aga liikmete arv tõusnud 500 peale. Ühes liikmete arvu kasvuga on osakond ka majanduslikult tugevnenud. On suudetud hoolitseda töötute liikmete eest, neid paigutatud uutesse töökohtadesse osakonna soovitusel. Kui seni osakond oli ainult ajaviite ja meelelahutuse kohaks, siis viimasel ajal tihedama organiseerimise ja suurema selgitustöö tagajärjel on hakatud osakonna kaasabil võitlema kõige kindlamalt oma majandusliku olukorra parandamise eest.

Tegevuskava esitas osakonna sekretär A. Jaanus, rõhutades organiseerimise tähtsust ja mõju. Kui ongi palganõudmised olulised ja põhjendatud, nende läbiviimine on ikkagi vaid siis kindlustatud, kui nõudmisi toetab tugevasti organiseeritud ametiühing. Selleks seisab ees suur hoogtöö. Tallinna osakond peab kasvama 1936. a. lõpuks 2500 liikmele. Peale organiseerimise osakond tahab teha tööstis kultuuritööd loengute, õpiringide ekskursioonide jne. korraldamisega. Kui liikmete majanduslik olukord seda lubab, korraldatakse ekskursioon Soome või Rootsi. Svine tegevus ei pea üksi väljasõitude, jalutuskäikude ja spordi tegemises seisma, vaid sisemine kasvatus töö käib edasi ka suvel kolmapäevaste loengute näol.

Tallinna osakonda häirib asjaolu, et reas tekstiilkäitises ei ole veel valitud töölisvanemaid, eelneval aastal tahab osakond teha kõik selleks, et nende valimine toimuks.

Liikmemaksuks määrati $\frac{1}{2}$, 1 ja 2 protsenti palgast vaba valiku järgi, tööpuuduse korral saab liige vastavalt maksetud liikmemaksule toetust.

Otsustati kõigile liikmeile tellida „Töölise Hääl“. Võeti vastu töötaoleku korral abistamiskassa kodukord, mille järgi liige, kes vähemalt 2 aastat osakonnas olnud saab 4—6 nädalat toetust.

Valiti ka saadikud esinduskokku.

Osakonna juhatus valiti 7-liikmeline: A. Jaanus, H. Roog, V. Kurnosov, O. Raudsepp, V. Tihanova, E. Kadakas ja H. Laasi, kellest 5 on melja vab-

riku töölisvanemad. Tallinna osakonna juhatus täidab kuni tekstiiltöölise kongressini ka Eesti Tekstiiltöölise Ühingu keskjuhatuse ülesandeid. Peakoosolekust võtits osa ligi paarsada liiget, tehes tööd väga üksmeelselt.

A. J.

Kaevandustöölise organiseerimine võtab hoogu.

Põlevkivi kaevandused ja õlivabrikud on meie tähtsaimad tööstusalasid. Viimasel ajal on laiendatud tunduvalt õlivabrikuid nii riiklikus kui ka eratööstuses. Riiklik uus õlivabrik *Kohtla-Järvel* alustas hiljuti tööd ja *Kiviõli* suure, uue õlivabriku käima hakkamist oodatakse käesoleva aasta keskpaigus. Nõudmine põlevkivi järele on suurenenud seevõrd, et omal ajal seisma jäänud põlevkivi kaevandus alustas uuesti tööd ja inglase päralt oleva „*Goldfieldsi*“ õlivabriku maa-alal käivad praegu puurimised järjekindlalt, nähtavasti selgitatakse uue kaevanduse avamise küsimust.

Kuigi selle tööstusharu tõus peaks looma olukorra, kus tööliiskond peaks organiseerima, pole see suuremas ulatuses seni sündinud väga mitmesuguseil põhjusil. Kaevandustöölise ametiühingu tegevus oli ligi üks aasta peatatud, kuid nüüd on politsei poolt teatatud, et kaevandustöölise ühing võib takistamatult jälle jätkata oma tegevust. Seni oli kaevandustöölise ametiühingusse organiseerunud peamiselt riiklike kaevanduste töölised, kuna erakaevandused, nagu Küttejõu ja Kiviõli ning viimase õlivabriku töölised olid kõik organiseerimata. Ainult „*Goldfieldsi*“ õlivabriku töölised olid organiseerunud Kaevandustöölise Ühingu Kohtla õlitöölise Osakonda. Viimasel ajal on aga selles suhtes tulnud murrang. Seni takistas Kiviõli ja Küttejõu töölisi peamiselt tööandjate terror ametiühingusse astumast. Hoolimata kõiksugustest urgitsemistest on ka eelnim. erakaevanduste töölised hakanud koonduma rohkearvuliselt oma ametiühingu ümber. Viimase kuu aja jooksul on saavutatud otse ootamatult rõõmustavaid tulemusi, mis on nõudnud kohal töötavatelt seltsimeestelt äärmisi pingutusi. Kiviõlis on korraldatud viimasel ajal puhkepäeviti koosolekuid väga mitmesuguste küsimuste selgitamiseks, millest osavõtt ja huvi on kasvanud järjekindlalt. Kukuruse tööleha kanud kaevanduses asutakse jälle aktiivsemale organiseerimistööle ja isegi Eestimaa Õlikonsortsiumi päralt olevas n.-n. „*Türsamäe*“ õlivabrikus on tööliiskond aktiivselt organiseerimistöö võtnud kässile. Lähemal ajal peetakse kaevandustöölise ühingu esindajatekogu koosolek ja mai kuus kaevandustöölise konverents, kuhu tuleb osavõtjaid igast tolle ala käitistest. Arutusele tulevad mitmesugused kaevandustöölisesse puutuvad olulised küsimused, nagu organiseerimis-, töölinõukogude ja ametiühingute vahekorra, kutsehainguste tööõigus- ja sotsiaalpoliitilised küsimused.

Senist tegevust ja hoogu arvesse võttes võib loota, et kaevandustöölise ühingu areneb suurem ja tugevam ametiühing.

Tallinna Maalrifööliliste Ametiühing

pidas 9. aprillil „Töölalisteatri“ ülelinnalist organiseerimiskoosolekut, millest võeti osa kaunis arvukalt. Väga asjaliku ja selgitava kõnega esines keskliidu esindaja J. Mihkelson organiseerimisest ja kollektiivlepingust. Tuues näiteid välismailt: Rootsi, Daanist ja Soomest, kus on väga suur protsent töolistest koondunud oma ametiühingusse ja sõlminud ettevõtjatega kollektiivlepinguid ja selle tulemusena on töölise palgaolud 100 prots. paremad meie omist.

Töösuse ameti asjus kõneles ühingu esimees T. Võimula, soovitades paarikuulist aega ära kasutada kutseoskuse paberite omandamiseks ilma eksamita. Peale selle tegi tema koosliijatele teatavaks, et ühingu juhatus on alustanud ettevõtjatega läbirääkimisi kollektiivlepingu sõlmimiseks, mis jätkuvad. sõlmimiseks, mis jätkuvad.

Koosolekul toonitati, et käesoleval aastal on elukallidus üle 10 prots. tõusnud, siis peaksid ka palgad seevõrra tõusma. Kui seda küsimust oldi mitme isiku poolt käsitatud, pandi hääletusele. Hääletusel selgus, et 40-sendilise tunnipalga pooldajaid ei olnud ühtki, kuna 50-sendilise palga alammäära poolt olid kõik. Juhatusel tuleb seda otsust arvesse võtta ettevõtjatega kollektiivlepingu sõlmimisel. Nii siis kõik maalrid koondugu oma ametiühingusse, siis on juhatusel võimalus ennemalt lepingu sõlmimisega valmis saada. Pidage meeles meie ametiühingu juhtsõna — üks kõikide eest, kõik ühe eest.

T. Võimula.

Keemia- ja paberitööliliste üldkoosolekut.

Tallinna Keemia- ja Paberitööliliste Ametiühing on viimasel ajal erilise aktiivsusega hakanud sel tähtsal eksportialal töötavaid töölisi organiseerima. Ametiühingul on õnnestunud moodustada kindlad grupid ja usaldusmehed kõigisse tähtsamasse käitistesse. 22. aprillil s. a. peeti ühingu üldkoosolek, kus muu päevakorra punktide hulgas Keskliidu sekretär Lui Metslang refereeris kollektiivlepingute küsimusest.

Keemia- ja paberitöölilistel tuleb teiste tööliliste eeskujul asuda oma kindla ja löögivõimelise ametiühingu moodustamisele ja kollektiivlepingute kaudu töö- ja palgaolude parandamisele.

Ühingu liikmete arv on viimasel ajal tõusnud jõudsasti. Uue juhatuse valimisel peeti silmas põhimõtet, et igast suuremast käitistest oleks esindaja juhatuses, mis aitab kergendada juhatuse ja käitise tööliliste vahelist koostööd ning sidet.

Viljandi Tööliliste Ühingu

pidas oma erakorralise üldkoosoleku 14. aprillil. Ühingu tegevuses on viimasel ajal märgata tõusu eriti ehitustööliliste organiseerimise alal. Ühingu juure asutati hiljuti ehitustööliliste sektsioon, kuhu on koondunud juba arvukas pere müünseppi ja

puuseppi, kuid sel alal on ühingul veel suur tööpeeld ees.

Samal päeval, kohe pärast tööliliste ühingu üldkoosolekut peeti ka ehitustööliliste sektsiooni koosolek, kus ehitustööliliste olukorrast ja organiseerimisküsimust kõneles keskliidu organisatsioon J. Mihkelson. Läbirääkimistel tunnustati vajalikeks ja tehti ülesandeks sektsiooni juhatusel koostada ehitustööliliste töölisude tabel, nii tüki- kui ka päevatöö tasude kohta. Uus ehitustööliliste palgatabel oleks kehtiv kui järgmine sektsiooni üldkoosolek on selle tunnistanud vastuvõetavaks, kõikide ehitustööliliste kohta, kes töötavad pisiettevõtjate juures või iseseisvalt. Uued normid oleksid aluseks ka läbirääkimistel töoandjatega kollektiivlepingu sõlmimisel.

Ehitustööliliste sektsiooni juhatusse valiti Sirva, Kõverjalg, E. Mitt, A. Mitt ja Ilves.

Tööludest maalriföö alal.

1936. a. talv möödus kaunis vaikselt, tööd said üksikud töölised, suurem protsent inimesi käppa, oodates kevadet. Nüüd on juba näha mehi tänavail liikumas oma tööriistade, mis on märgiks, et kevad on käes. Suurimat eluvust tekitab maalrite peres küsimus, kelle kätte läheb Oru lossi töö? Ühed pidasid esimeseks kandidaadiks vennad Raudsepp, teised Paadod, kolmandad Toomanni ja neljandad o.ü. „Maja“. Lõpuks selgus asi nii, et said sellest osa Toomann, Paabo ja o.ü. „Maja“. Raudseppad loobusid, sest Toomann ja „Maja“ löid tööde hinnad nii alla, et Raudseppad löid käega. „Majal“ on käimas tööliliste hankimine. Kuuldavasti olevat „Maja“ tööliliste töötasu tabel järgmine 25—30—35 s. tund. Korterit ja toitu otsi ise külast, mis minevat kaunis kalliks. Korter ühes söögiga 100—150 senti öö-päeva kohta, tööaeg olevat 10 tundi ja 10 tunni peale ühe tunnitasu premiana, sõit raudteel sinna „Maja“ poolt, kui aga tööga hakkama ei saa, siis sõida tagasi oma kullul. Nii kui näha, on õige kehvasi, töölilistel palk väike, söök ja korter kallid, et aga veel tööd linnas ei ole võtnud täit hoogu, siis leidub tööleminejaid tarvilisel määral.

T. Võimula.

„Kuduris“ valiti föölisnõukogu.

Tallinna riidekudumise tööstuses „Kuduris“ on palgad väga madalad. Töölised olid teadlikud selles, et ilma organiseerimata ja käitise nõukoguta ei saa oma olukorda parandada. Selleks korraldati ametiühingu kaasabil „Kuduris“ töölisvanemate valimised. Enne seda koondusid nad rohkearvuliselt E. Tekstiiltööliliste Tallinna Osakonda ja praegu on nad 100-prots. ametiühingus.

Töölisnõukogu valimised toimusid märtsis, millest osa võttis 90% töölisi.

Töölisnõukokku valiti: Lilli Lember, Resida Ladsarv ja Elfriede Otsepp.

Töölisnõukogu ja ametiühingu ühisel algatusel esitatakse ettevõtjale lähemal päeval kollektiivlepingu kava, mille järgi nõutakse palgade tõstmist 20% ulatuses.

V-d Toferi tööliselised organi- seeruvad.

Tallinna puuvillatööstustest on Vennad Toferi tööliste palgaolud halvemaid. Viimasel ajal on ka selle käitise tööliselised oma asjade korraldamisele asunud ja kibe organiseerimine ametiühingu ümber on käimas.

Algust tehti sellega, et valiti töölisnõukogu, kuna oli ebanormaalne, et 350 töölisega käitises puudus tööliste seaduslik esindus. Töölisnõukogu valimistest võeti väga elavalt osa ja sinna valiti: Erich Kadakas, Jaan Nurme ja Vladimir Stern, kes kõik ametiühingu liikmed.

Valimise päeval vabriku valitsus välja väga tagamõttelise sammuga ja tõstis kangrute palka 12% võrra, vist lootes, et töölisnõukogu valimine kedagi enam ei huvita, kui vabriku valitsus ise palku parandab. Tööliselised aga nägid selles sammus vaid manöövrit ja löid 90% valimistega kaasa. Tööliselised küsivad, miks tõsteti vaid kangrute palkasid, kuni ka ketrajail ja teistel on palgad madalad. Tööliselised mõtlevad lähemal ajal esineda üldise palgakõrgenduse nõudega.

Takistused töölisvanemate valimiseks.

Kuigi meil tööstuslike käitiste töölis-konna asutuste seaduse põhjal võib valida töölis-kond töölisvanema käitises, kus vähemalt 25 töölist, tõuseb tegelikult elus selle seaduse teostamisel väga palju raskusi. Tööandjad püüavad teha töölisvanemate valimiseks igasuguseid takistusi. Otseselt muidugi ei öelda seda, sest töölisvanemate valimiste takistamine on seaduses vastava paragrafiga keelatud. Selleks mõeldakse välja väga mitmesuguseid kunstlikult leiutatud ettekäändeid, nagu pikemaajalisi remonte vallandamise põhjusena jne. Värskem sellekohane näide juhtus hiljuti „Eesti Destilaadi“ keemia tehases. Töölis-kond talitas kõigi seaduse nõuete kohaselt ja esitas üldkoosoleku kokkukutse nõude käitise juhatusel. Tööandja vastas töölis-konna nõudele sellega, et vallandas terve töölis-konna kaks nädalat ette öeldes, kusjuures üht agaramat töölist, kes liigse õhus oleva mürkgaasi tõttu oli sunnitud mõneks tunniks töölt lahkuma, loeti vallandatuks kui omavoliliselt põhjust teatamata töölt lahkunud. Ametlikult teatati sellise hulgalise vallandamise põhjuseks vabriku remonti. Tõeliselt pole tööliselised kuulnud mingisugusest remondist, vaid remont on käesoleval juhul ainult ettekäändeline tööliste vallandamiseks. Tööandja loodab, et tööliselised sellisest surveavaldusest kokkununa jätavad töölisvanema vali-

mise poolele ja paari nädala järele on tööandjal võimalus alustada tööd ilma töölisvanemata. See lootus aga käesoleval juhul arvatavasti ei täitu, vaid tööliselised valivad töölisvanema ka sel juhul, kui neile on öeldud kaks nädalat ette, sest kahe nädala jooksul on töölistel veel kõik käitise tööliste õigused. Tööandja nimetatud juhul ei leppinud ainult sellega, et takistas eelnimetatud viisil töölisvanema valimist, vaid ei annud tööliste üldkogu koosolekuks vastavat ruumi, mida ta on kohustatud tegema seaduse põhjal.

„Eesti Testilaadi“ juhtum näitab väga kujukalt, kuivõrd meie tööandjad töökaitsese seaduse austavad, kuid see juhtum õpetab ka seda, et töölis-konnal organiseerimatusena on väga raske oma nõudeid läbi viia, isegi niisugustes ilmsüütutes asjades, nagu töölisvanema valimine. Kõik selle käitise tööliselised peaksid kuuluma keemia- ja paberitöölise ametiühingusse.

Tekstiiltöölised spordimas.

Möödunud aastal Eesti Tekstiiltöölise Ühingu Tallinna osakonna juure asutatud sama ühingu liikmete spordiosakond „Tekst“ pidas oma peakoosoleku 1. aprillil s. a.

Mainitud osakond kuulub Eesti Tööliisspor-di Liitu. Peakoosolek kandis äärmiselt asjalikku laadi, kusjuures kõik otsused võeti vastu ühel häälel. Uude juhatusse valiti: H. Põld, A. Jaanus, M. Jasulovitš, A. Habo ja V. Stern. Koosoleku päevakorras oli tegevuse ja rahaline aruanne, tegevuskava ja eelarve. Kuna tekstiiltöölise organi-seerimine viimasel ajal on eriti hoogus, loodetakse ka spordiosakonna kiiret kasvu. Osakonnal on asutatud naiskond. Suurem osa liikmeskonnast moodustab „Rauaniidi“, „Cottoni“ ja Tohveritöölistest.

Suvekuudel ühingu juhatus kavatses arendada eriti intensiivset tegevust, korraldades jalutuskäike, kergejõustiku- ja võrkpallivõistlusi.

Teadmiseks kõigile maalri- töölise

ametiühingu liikmetele, kes käesoleval aastal on ühingu poolt tellitud „Töölise Häält“ 4 nummert posti kaudu kätte saanud, viibimatuks oma kohustuse ühingu vastu täidaksid, see on liikmeraha käesoleval kuul ära maksaksid, mittemaksmise korral jääb ajakirja saatmine seisma.

Asjaajamine igal kolmapäeval kella 7—9 õhtul.

Juhatus.

SISU: 1) R. A. Liidu läkitus 1. maiks. 2) Meie liikumise tõus alles algab. 3) Keskkliidu nõukogu koosolek. 4) Töölis-konna kutseoskuse küsimusi. 5) Organiseerimisvõrde põlevkivitööstuses. 6) Töötlüüd. 7) Sindit streik. 8) Koosolekute korraldamisest. 9) Ringvaade.

Tegev ja vastutav toimetaja *L. Metslang*.

Väljaandja *E. Töölisühingute Keskkliit*. Ilmub kord kuu. Tellimishind: aastas 1 kroon, 6 kuud 60 senti, üksiknumber 10 senti. Toimetus ja talitus: Tallinn, V. Pärnu 31—4, tel. 460-52.

Ilmunud 30. aprillil 1936.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda. Pikk. t. 2. 1936.